

Stop E40!
For rivers!
Forever!

Національний екологічний центр України

Засідання Басейнової ради Річки Прип'ять

Будівництво річкового шляху E40
(Гданськ – Херсон):
економічне диво чи боргове ярмо для України?

22 грудня 2020

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Stop E40!
For rivers!
Forever!

Неповторні краєвиди

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Stop E40!
For rivers!
Forever!

Техніко-економічне обґрунтування проекту E-40

розроблено за підтримки Європейської
Комісії у рамках проекту

«Відновлення магістрального водного шляху
E-40 на ділянці Дніпро-Вісла: від стратегії до
планування» Морським інститутом, м.

Гданськ у 2015 році

з бюджетом понад 0,9 млн €.

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Stop E40!
For rivers!
Forever!

Маршрут

Польська частина: Вісла, Західний Буг, до Тереспоя,

Білоруський відрізок: річка Мухавець, Дніпро-Бузький канал,
річкою Піна та Прип'ять

Українська ділянка: річка Прип'ять, через Чорнобильську зону
відчуження, та р. Дніпро - 970 км

Загальна довжина шляху варіює від 2220 до 2268 км

Загальна площа регіонів, через які має пройти E40, становить
близько 392 949 км², в яких проживає орієнтовно 28 690 834
людей

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Stop E40!
For rivers!
Forever!

Схема Міжнародного водного шляху E40

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Позиція Мінприроди (1)

- 1. Судноплавство річковим шляхом E40 у декілька разів може збільшити водоспоживання Дніпро-Бузького каналу з річки Прип'ять, що може призвести до зниження водності річки Прип'ять української частини басейну
- **2. Щодо річки Дніпро:**
- Річка Дніпро є судноплавною від Чорного моря до кордону з Білоруссю, але проблемними лишаються перекати на верхніх ділянках усіх шести дніпровських водосховищ.

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Позиція Мінприроди (2)

- **3. Заповідний фонд**
- 3.1. Шлях E40 проходитиме через землі природно-заповідного фонду або прилеглі території, що вимагає особливої уваги до територій ПЗФ **в середній частині р. Прип'ять**, бо саме з цієї ділянки річки здійснюється перекидання стоку до Дніпро-Бузького каналу.
- 3.2. **Остаточне рішення щодо його підтримки водного шляху E40 може бути ухвалене лише за результатами здійснення оцінки впливу на довкілля.**
- 3.3. Екологічні втрати через впровадження проекту E40 не повинні перевищувати економічну вигоду.

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Позиція Національного інституту стратегічних досліджень (1)

- **1. Екологічні загрози**
  - 1.1. Оцінка наслідків для довкілля проекту міжнародного водного шляху E40 безпосередньо стосується забезпечення екологічної безпеки держави.
  - 1.2. Будівництво водного шляху E40 пов'язане з формуванням комплексних екологічних загроз, серед яких варто відмітити порушення гідрологічного балансу, деградацію територій водно-болотних угідь, накопичення донних відкладів.
  - 1.3. Крім того, будівництво водного шляху може значно посилити процеси прискореної міграції забруднень в тому числі радіонуклідів, що раками накопичувались у Київському водосховищі.

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Stop E40!
For rivers!
Forever!

Позиція Національного інституту стратегічних досліджень (2)

2. Поєднання роботи маневрових потужностей ОЕС та річкового шляху E40

Окремим питанням проекту спорудження водного шляху E40, що потребує оцінки, є його можливий вплив на стан водосховищ Дніпровського каскаду, а відтак і на функціонування Об'єднаної енергосистеми України, забезпечення її можливостей для маневрування та забезпечення пікової частини графіка навантажень.

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Позиція Національного інституту стратегічних досліджень (З)

3. Транскордонний вплив

3.1. Потрібно також враховувати, що реалізація проекту міжнародного водного шляху E40 має вагомий транскордонний аспект, а тому підлягає окремому розгляду щодо наявності підстав для **здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля згідно з міжнародними зобов'язаннями України, включаючи Угоду про асоціацію з ЄС, Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку».**

3.2. Проект річкового шляху E40 потребує проведення оцінки впливу на довкілля відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

БАГНА

Національний екологічний центр
України

**Stop E40!
For rivers!
Forever!**

Позиція Національного інституту стратегічних досліджень (4)

5. Висновок

Реалізація проекту міжнародного водного шляху E40 пов'язана з комплексними загрозами для навколишнього середовища і тому потребує додаткових досліджень для більш повного визначення наслідків для довкілля та екологічної безпеки держави.

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Stop E40!
For rivers!
Forever!

Застереження білоруських колег

Заказник республіканського значення **«Середня Прип'ять»** розташований між містами Пінськ та Туров у середній течії Прип'яті. Це заплава річки Прип'ять довжиною 120 км від річки Ясельда до річки Ствіга.

«Прип'ять у межах території заказника має надважливе значення для підтримання гідрологічних та біологічних функцій у басейні транскордонної річки Дніпро.»

БАГНА

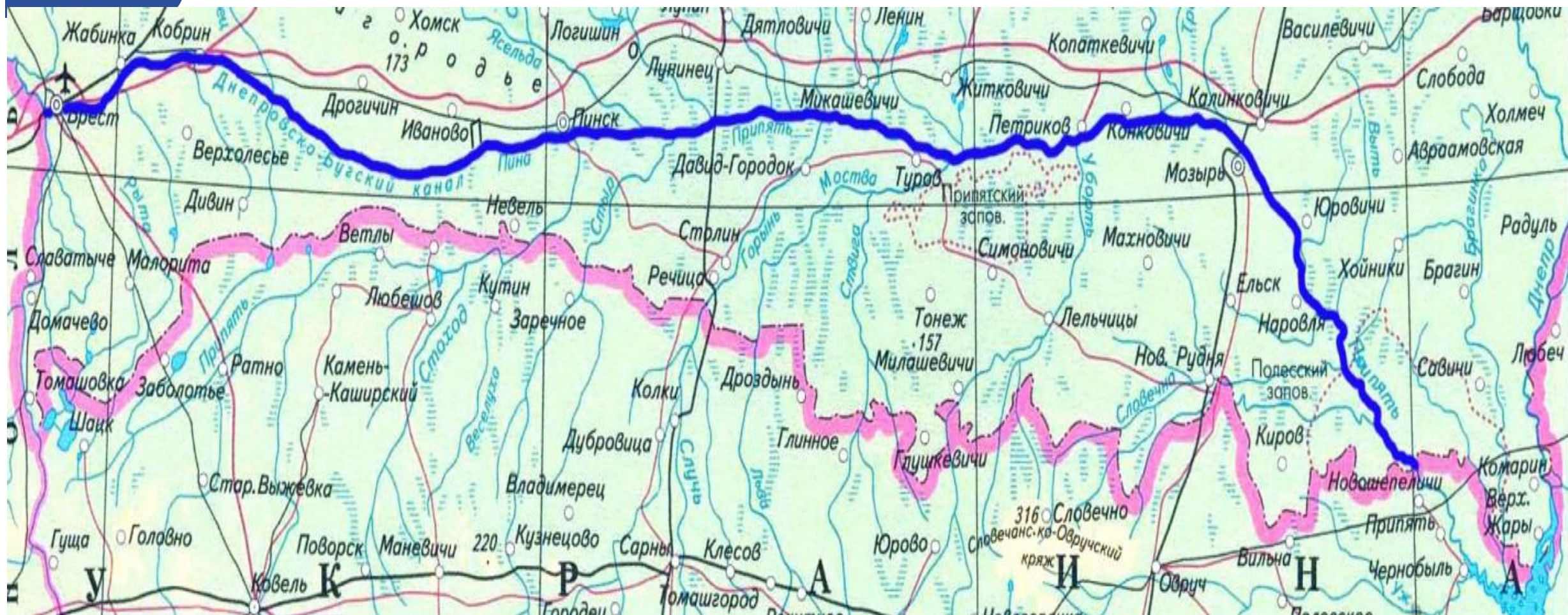

Національний екологічний центр
України

Stop E40!
For rivers!
Forever!

Карта білоруської частини річкового шляху E40

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Stop E40!
For rivers!
Forever!

Білоруський Поліський державний радіаційно-екологічний заповідник

Створений у 1988 р. на землях найбільш постраждалих районів Гомельської обл. Брагинського, Наровлянського Хойникського (протяжність річки Прип'ять більше 120 км.)

Тут зареєстровано 1251 видів рослин (2/3 флори країни), 18 з яких занесені до міжнародної червоної книги. Фауна охоплює 54 видів ссавців, 25 видів риб, 280 видів птахів. Більше 40 видів зараховано до категорії рідкісних та зникаючих видів.

І саме на цій ділянці Прип'яті за проектом річкового шляху E40 мають бути виконані основні роботи з поглиблення фарватеру та спрямлення русла.

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Stop E40!
For rivers!
Forever!

Роботи з днопоглиблення

- призводять до зникнення перекатів, островів,
- впливають на руслові процеси,
- скорочують площі затопленої заплави.

Відвали ґрунту, складовані на берегах річки:

- призводять до ерозії берегів,
- повторного забруднення водних екосистем,
- порушують рівновагу прибережних екосистем.

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Stop E40!
For rivers!
Forever!

Судноплавство – потужне джерело забруднення довкілля

- Порти створюють локальні зони забруднення довкілля.
- Судно за характером генерованих відходів аналогічне місту.
- Збільшення обсягів перевезень призводить до збільшення викидів плавзасобами.
- Після проходження суден в зоні поширення кильватерного струменя різко зростає концентрація зважених часток, що призводить до утворення намулу на нерестовому субстраті нерестилищ та загибелі ікри.
- На судноремонтних підприємствах характерна велика запиленість. Пил з діоксидом кремнію може викликати професійні захворювання легень, очей, шкіри людини.

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Що говорять самі розробники ТЕО (розділу ОВД) річкового шляху E40 (1)

Про польську ділянку:

- Повний аналіз наслідків для довкілля проекту річкового шляху E40 варто провести на основі повної інформації про проект та після виконання польових вимірювань та спостережень (інвентаризації довкілля та дослідження якості ґрунту та води).
- «Баланс вигод та втрат від запропонованого проекту відповідно до засад сталого розвитку, буде основним фактором вибору варіанту шляху (для польської ділянки E40) та рішенні розпочати, чи відмовитись від проекту відновлення водного шляху E40»

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Stop E40!
For rivers!
Forever!

Що говорять самі розробники ТЕО (розділу ОВД) (2)

«На відміну від Польщі на територіях Республіки Білорусь та України водний шлях (E40) діє, проте на багатьох ділянках потребує ремонту та модернізації, що може потягнути за собою негативний вплив на довкілля.»

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Висновки білоруських фахівців (1)

- Не буде жодних економічних вигод від будівництва всього водного шляху E40;
- Інвестиційні ризики, пов'язані з водним шляхом E40, величезні;
- Соціально-економічні та екологічні ризики та впливи будуть неприпустимо високими, наприклад, гідрологічні зміни можуть мати значний вплив на залежні від води галузі економіки, такі як сільське господарство;

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Висновки білоруських фахівців (2)

- Техніко-економічне обґрунтування не відповідає мінімальним міжнародним стандартам, необхідним для таких досліджень;
- Водний шлях буде неконкурентоспроможним з автомобільним та залізничним транспортом, якщо не буде субсидуватися;
- Уряди повинні зосередитись на економічно вигідних альтернативах водного шляху, таким як модернізація існуючої дорожньої та залізничної інфраструктури.

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Stop E40!
For rivers!
Forever!

Політичні ризики (1)

17 грудня 2018 ООН ухвалила резолюцію A/C.3/73/L.48
«Ситуація з правами людини в Автономній Республіці
Крим та місті Севастополь, Україна».

27 країн проголосували проти резолюції, а саме:

Вірменія, Білорусь, Болівія, Бурунді, Камбоджа, Чад, Китай
Коморські острови, Куба, КНДР, Еритрея, Індія, Іран,
Казахстан, Киргизстан, М'янма, Нікарагуа, РФ, Сербія, ПАР,
Судан, Сирія, **Таджикистан**, Уганда, **Узбекистан**, Венесуела,
Зімбабве.

Ця резолюція закликає Росію вивести свої війська з території
окупованого Криму та засуджує зростаючу російську
військову присутність в Чорному і Азовському морях.

Співавторами резолюції виступили 40 країн

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Політичні ризики (2)

- 7 грудня 2020, на засіданні Генасамблеї ООН відбулось голосування за проєкт посиленої резолюції по Криму. **В резолюції Росію названо агресором.**
- Голоси “за” віддали 63 держави, ще 62 країни утримались від голосування. Проти виступили 17 держав.
- Проти посиленої резолюції проголосували Росія, Сирія, Сербія, Киргизстан, **Білорусь**, КНДР, **Вірменія**, Зімбабве, Лаос, Судан, М'янма, Камбоджа, Нікарагуа, Венесуела, **Китай**, Іран та Куба.
- 18.12.2020 МВС Білорусі уклало угоду з Росгвардією про співпрацю.
- В білорусі розпочато інтенсивний процес адаптації білоруського законодавства до російського, запроваджується російська податкова система, спільна грошова одиниця, у січні 2021 року громадські організації, які співпрацюють з закордонними партнерами будуть вважатися агентами іноземного впливу.

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Підсумки 1

- Е40 – циклопічний проєкт, вплине на життя близько 28,7 млн. людей, які мешкають на площі близько 393 тис. км².
- У Польщі та Білорусі під затоплення потраплять загалом близько 1900 км², які переважно лежать у долинах річок Вісла та Прип'ять. Це понад подвійна площа, яку займає м. Київ.
- Варто пам'ятати, що дніпровськими водосховищами затоплено близько 7 тис. км² цінних земель – це затоплено половину країни Чорногорія! Річка Дніпро втратила статус річки, та перетворена у систему штучних озер, які безперервно замулюються. Таких самих змін зазнає річка Прип'ять, у разі здійснення Проєкту Є40!

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Підсумки 2

- Найбільша загроза Проекту E40 – це втрата безцінних запасів прісної води Прип'яті і Полісся загалом в умовах глобальної зміни клімату та обезводнення річок. Адже Україна потерпає від браку запасів питної води.
- Русло Прип'яті після відгалуження каналу живлення Дніпро-Бужського каналу (Вижівський водозабір) суцільно заросло. На його вже наступають навіть прибережні рослини. Все через брак води та різке зменшення течії
- Водночас Мінприроди України застерігає, що потреба Дніпро-Бужського каналу у воді зросте у кілька разів, у разі функціонування водного шляху E40.
- Будівництво водного шляху E40 призведе до суттєвого погіршення якості води у річці Прип'ять та призведе до непередбачуваних наслідків через порушення радіоактивних осадів Київського моря.

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Підсумки 3

- Національний екологічний центр України звертає увагу на те, що Проєкт E40 в Україні не пройшов процедуру оцінки впливу на довкілля, а політичні рішення щодо його впровадження вже ухвалювались.
- (НЕЦУ подав судовий позов до АМПУ «Днопоглиблювальний флот», та компанії ТОВ «Собі» з приводу незаконного днопоглиблення річки Прип'ять.)

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Підсумки 4

- В своєму інтерв'ю заступник директора Співки підприємців та роботодавців ім. професора М.С. Кунявського
- **Алесь Герасименко** наголосив на основному висновку білоруських фахівців:
- Водний шлях буде неконкурентоспроможним з автомобільним та залізничним транспортом, якщо не буде субсидуватися.
- Уряди повинні зосередитись на економічно вигідних альтернативах водного шляху, таким як модернізація існуючої дорожньої та залізничної інфраструктури

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Підсумки 5

- Природоохоронний та політичний аспекти є головними для оцінки проекту водного шляху E40.
- Кошти, які могли б бути акумульовані (державні та приватні) на проект E40 мають бути спрямовані на зміцнення обороноздатності України.
- Будь-який проект, який несе загрозу системам постачання питною водою Києва, інших міст України має бути відкинутим.
- Водноболотні угіддя довкола Києва мають відновлюватися, а не знищуватися, а Полісся - збережене.

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Фото Прип'яті

- Слайд 31 – розгалуження русла Прип'яті: прямо – русло річки Прип'ять (пісчана мілина під правим берегом), ліворуч – до Вижівського водозабору
- Слайд 32 – Вижівський водозабір (шандори під мостом)
- Слайд 33 – вид на канал з мосту Вижівського водозабору
- Слайд 34 – стан русла Прип'яті відразу за розгалуженням (див. слайд 31)
- Слайд 35 – мілини далі за течією

**Stop E40!
For rivers!
Forever!**

БАГНА

Національний екологічний центр
України

**Stop E40!
For rivers!
Forever!**

БАГНА

Національний екологічний центр
України

**Stop E40!
For rivers!
Forever!**

БАГНА

Національний екологічний центр
України

**Stop E40!
For rivers!
Forever!**

БАГНА

Національний екологічний центр
України

**Stop E40!
For rivers!
Forever!**

Врятуймо річку Прип'ять!

БАГНА

Національний екологічний центр
України

Stop E40!
For rivers!
Forever!

Д Я К У Ю З А У В А Г У

Георгій Веремійчик
Veremiychuk@gmail.com

БАГНА

Національний екологічний центр
України

